

PIASECZNO

Lokalizacja (historyczna i współczesna)

PIASECZNO, dawny powiat warszawski woj. mazowieckiego (ob. stolica powiatu, woj. mazowieckie) / siedziba dekanatu archidiaconatu czersko-warszawskiego diecezji poznańskiej (ob. siedziba dekanatu Piaseczno archidiecezji warszawskiej)

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY PW. WSZYSTKICH ŚWIĘTYCH (OB. ŚW. ANNY),

prezbiterium, późnorenesansowa polichromia wnek na ścianach: wschodniej (ołtarzowej) i północnej

Datowanie (z fazami)

1555, odślonięcie i konserwacja 1958-1960

Fundator / fundatorzy (odpowiednio do faz)

miejscowy proboszcz, dziekan piaseczyński

Wykonawcy (osoby, warsztat, krąg artystyczny) – pierwotni i wtórni

NN warsztat malarski z Warszawy (?)

Historia powstania

Kościół murowany pw. Wszystkich Świętych (obecnie św. Anny) parafii w Piasecznie wzniesiono ok. 1550 w formie jednonawowej świątyni z narożnymi skarpami cylindrycznymi i niezrealizowaną wieżą zachodnią, ze ścianami dzielonymi licznymi wnękami i blendami. Odnotowany jako całkowicie ukończony 1565, remontowany po 1603 (konsekracja 1630), następnie kompleksowo przebudowany ok. 1736 z fundacji Józefa Aleksandra Sułkowskiego, pierwszego ministra króla Augusta III Sasa wg proj. arch. Karla Friedricha Pöppelmann – wtedy zapewne zamurowanie wnek i zatynkowanie polichromii, w XIX w. i 1950 r. umocniony w murach i regotyzowany, 1958-1960 kompleksowy remont z usunięciem nawarstwień neostylowych, wtedy odślonięcie wnek w prezbiterium i oryginalnych polichromii w dwóch z nich (ściany wschodnia i północna), konserwacja, po 2000 kolejny remont połączony z pracami konserwatorskimi przy malaturach.

Przekształcenia, remonty, konserwacje

Zakres prac remontowych od 2. poł. XVI do poł. XX w. nieznan, 1958-1960 malatury odślonięte i zakonserwowane przez PPKZ (?)

Kompozycja / układ

Malowidła w dwóch wąskich wnękach zamkniętych łukiem półkolistym: w ścianie wschodniej (ołtarzowej, ob. niedostępna) i północnej (częściowo przesłonięta przez strukturę bramki bocznej ołtarza głównego). Kompozycja na ścianie wschodniej przedstawia Baranka eucharystycznego i zawiera datę: „1555”, ta na ścianie północnej jest dwustrefowa – w dolnej scenie Drogi Krzyżowej z Jezusem upozowany w prawo, upadającym pod ciężarem brązowego krzyża i głową skierowaną w $\frac{3}{4}$ w lewo, ubranym szarawą szatę, z umieszczonym w dolnym lewym rogu Szymonem z Cyreny w brązowawej szacie do kolan i spodniach, niosącym w skrzyżowanych rękach dolną belkę, oraz umieszczonym głębiej żołnierzem rzymskim w zaktualizowanej zbroi renesansowej typu maksymiliańskiego, z hełmem-przyłbicą, skierowanego w $\frac{3}{4}$ w prawo i ujętego w kontrapoście, z podniesioną głową, z rudawym zarostem, i z lewą ręką uniesioną z biczem; w górnej – Jezus Frasobliwy siedzący na pieńku pod krzyżem, ujęty w $\frac{3}{4}$ w lewo, w koronie cierniowej na skroniach, w otoczeniu narzędzi Męki Pańskiej: od lewej szaty (lub worek z kośćmi?) i ustawiona ukośnie w prawo drabina, od prawej gwoździe z młotkiem, włócznia, tyczka z gąbką i kolumną. Sceny obramione dwoma pasami: czerwonym i żółtawym (ugrowym), przedzielonymi pasem motywu sznurowego (?), przedzielone poziomym pasem z naszkicowaną kredowo na czerwonym tle uproszczoną plecionką wolutową.

Ikonaografia

Przedstawienie na ścianie wschodniej, ołtarzowej, odnosi się do Najśw. Sakramentu, ofiary eucharystycznej podczas Mszy św., i miejsca przechowywania Hostii w umieszczonym obok *sacrarium*; sceny na ścianie północnej nawiązują do rozpowszechnionych w Kościele łacińskim doby późnego średniowiecza kultów Pasji Chrystusa, w ujęciu dolorystyczno-dewocyjnym.

Analiza formalno-stylistyczna

Polichromie w typie rysunkowym, z wyraźnie zaznaczonym konturem i liniami kompozycji, wypełnionymi kolorami bez rozbudowanego modelunku. Z uwagi na wymalowanie scen bezpośrednio na cienkiej warstwie tynku na ceglach i silne przetarcie partii odstoniętych dopiero w latach 1958-1960 bardziej pogłębiona analiza, także z powodu braku odpowiednich analogii w okolicy, jest obecnie niemożliwa. Podobnie rzecz ma się z analizą atrybucyjną.

Źródła i literatura przedmiotu

Katalog zabytków sztuki w Polsce, t. 10: *Województwo warszawskie*, red. I. Galicka i H. Sygietyńska, z. 14: *Powiat piaseczyński*, oprac. I. Galicka, H. Sygietyńska, D. Kaczmarzyk, Warszawa 1962, s. 23-24; G. Kalwarczyk, *Powiat piaseczyński w archidiecezji warszawskiej*, Warszawa 2001, s. 52; R.M. Kunkel, *Architektura gotycka na Mazowszu*, Warszawa 2006, s. 283-284; J. Łukaszewicz, *Krótki opis historyczny kościołów parochialnych w dawnej diecezji poznańskiej*, t. 3: *Archidiakoniat warszawski*, Poznań 1863, s. 315-316.

Fotografie:

Piaseczno, kościół parafialny pw. św. Anny, prezbiterium, ściana wschodnia (ołtarzowa), wnęka z polichromią z przedstawieniem Baranka Eucharystycznego, 1555, wyk. NN malarz lokalny (atryb.), fot. NID.

Piaseczno, kościół parafialny pw. św. Anny, prezbiterium, ściana północna, wnęka z polichromią z dwustrefowym przedstawieniem: Drogi Krzyżowej i Jezusa Frasobliwego, 1555, wyk. NN malarz lokalny (atryb.), fot. MW, 2016.

Piaseczno, kościół parafialny pw. św. Anny, prezbiterium, ściana północna, wnęka z polichromią z dwustrefowym przedstawieniem: Drogi Krzyżowej i Jezusa Frasobliwego, scena Drogi Krzyżowej, 1555, wyk. NN malarz lokalny (atryb.), fot. MW, 2016.